

KRONIKK

Tilrettelegging for høyt-presterende elever

I Fædrelandsvennens nettavis den 26. april kan vi lese at fylkespolitikerne vil tilrettelegge for høytpresterende skoleelever. Slike initiativ bør ønskes velkommen både i videregående skole og i grunnskolen.

Tall fra Utdannings-speilet indikerer at 14 prosent av norske tiendeklassinger opplever å ikke bli faglig utfordret i skolen.

Ifølge Utdanningsdirektoratet har alle elever krav på tilpasset opplæring, det vil si at undervisningen skal tilrettelegges for den enkelte slik at alle får best mulig læringsutbytte. Individuell tilrettelegging er naturligvis ressurskrevende, men Utdanningsdirektoratet påpeker at det finnes mulighet for å få tildelt ekstra ressurser til støtte for elever som ikke får tilfredsstillende utbytte av undervisningen. For disse skal det også utarbeides en individuell opplæringsplan. I utgangspunktet høres jo dette utelukkende positivt ut, men haken er at det slett ikke er et tilbud til alle, men bare gjelder såkalt lavtpresterende elever. Dette presiserer Utdanningsdirektoratet med stor og fet skrift på sitt nettsted.

I 2015 nedsatte regjeringen Jøsendalutvalget med mandat til å vurdere forutsetninger og foreslå konkrete tiltak for at flere elever skal prestere på høyt og avansert nivå i grunnsopplæringen, og for at høytpresterende elever skal få et bedre skoletilbud. I september 2016 la utvalget fram sin rapport, NOU 2016:14: «Mer å hente – Bedre læring for elever med stort læringspotensial». I rapporten holder utvalget imidlertid fast ved at bare lavtpresterende elever skal ha krav på ekstraressurser.

Høytpresterende elever gis altså, i motsetning til lavtpresterende, ingen egne lovfestede rettigheter, og det blir opp til den enkelte kommune og skole å avgjøre hvilket tilbud disse elevene skal få.

På nettsidene til Utdanningsforskning.no finnes mange bloger og kronikker om temaet høytpresterende elever. Det kan virke som om noen mener at det går imot idealene i enhetsskolen å legge til rette for å utvikle enkelt-elevs talenter. Men hvordan kan det være mot likhetsidealet å sørge for at absolutt alle elever får ta ut sitt fulle potensial, og at absolutt alle får den tilpassede opplæringen de har krav på? En annen sak er at det viser seg at elever som er understimulerte og kjeder seg, kan utvikle problematferd, noe som

Det kan virke som om noen mener at det går imot idealene i enhetsskolen å legge til rette for å utvikle enkelt-elevs talenter, skriver artikkelforfatteren. FOTO: NTB (ILLUSTRASJONSFOTO)

Høytpresterende elever gis altså, i motsetning til lavtpresterende, ingen egne lovfestede rettigheter.

naturligvis kan virke negativt inn på læringsmiljøet i klassen.

Kronikkforfatteren gjennomførte selv for noen år siden en undersøkelse der 50 grunnskolelærere ble bedt om å redegjøre for hvordan høytpresterende elever

ble ivarettatt på deres skole. Disse lærerne kom fra hele Norge og tok videreutdanning i matematikk ved UiA. Et klart flertall mente at høytpresterende elever ikke ble godt nok ivarettatt hos dem.

Et problem mange beskrev, var at det ikke fantes systemer og retningslinjer for hvordan høytpresterende elever skulle ivaretas, og at det sjelden ble satt inn ekstra ressurser. Den enkelte lærer gjorde sitt beste, men følte ofte at tiden ikke strakk til. Lærerne følte seg også ofte overlatt til seg selv, og satt alene med ansvaret for å finne utfordrende oppgaver.

Hos noen var det et problem at skoleledelsen var lite interessert i å legge til rette for at høytpresterende elever fikk tilpasset undervisning, selv om dette var ønsket både av lærere og foresatte. Hos andre hadde ikke tilpasset undervisning latt seg gjennomføre til tross for ihrdig innsats fra skoleledelsen.

Mange brukte opplegg der elever fikk arbeide med stoff fra høyere klassetrinn eller videregående skole. Noen nevnte også at de hadde hatt suksess med å la høytpresterende elever arbeide med større utforskningsoppgaver, og å samarbeide på tvers av klasser der det var mulig. Dette opplevdes til en viss grad tilfredsstillende, men igjen etterlyste mange system og retningslinjer, og de følte at mye ble opp til dem selv.

En del trakk fram at et tolerersystem hadde fungert bra når de fikk mulighet til å bruke dette. I noen tilfeller ga imidlertid heller ikke et tolerersystem en tilfredsstillende løsning fordi den ene læreren var avsatt til å assistere svaktpresterende elever. Lite fagmiljø ble også nevnt som en årsak til problemer, og noen mente de ville hatt nytte av å ha en spesialist i kjernefagene tilgjengelig. Det ble også pekt på at det var viktig å bevisstgjøre

elevene slik at de bedre kunne ta ansvar for egen læring.

Positivt var det at 5 av lærerne var tydelige på at høytpresterende elever ble godt ivarettatt på deres skole, og flere ga også uttrykk for at de opplevde at det de siste årene var blitt mer fokus på disse elevenes behov.

Oppsummert indikerer denne undersøkelsen at lærere flest er oppmerksomme på behovet til høytpresterende elever og gjør sitt beste for å stimulere dem, men at et klart flertall savner rutiner og ressurser. Det er derfor prisverdig og nødvendig at politikere tar grep for å tilrettelegge slik at også denne elevgruppen kan få undervisningen de har krav på.

NILS KRISTIAN HANSEN, universitetslektor, Institutt for matematiske fag, UiA